

Testament — het ene geschrift is het andere niet

nieuws

legal, particulieren, Nieuws: tax,

05 oktober 2021

Wanneer u het woord “testament” hoort, denkt u ongetwijfeld aan onze eerdere bijdragen waarbij het ging over de verschillende soorten testamenten. En gelijk hebt u, want er zijn inderdaad verschillende vormen. Wat nu wanneer er twee versies van zo’n laatste wilsbeschikking op tafel liggen, het ene notarieel opgemaakt en het andere eigenhandig geschreven? Welke versie primeert?

Verskillende soorten van testament

Een testament is, volgens ons Burgerlijk Wetboek (BW) een eenzijdige rechtshandeling, die *ad nutum* (lees: te allen tijde) kan worden herroepen en die slechts uitwerking heeft bij het overlijden van de testator.

Er zijn 3 basis-verschijningsvormen mogelijk. Zo is er:

- het notarieel of openbaar testament;
- het eigenhandig of holografisch testament; en
- het internationaal testament.

Handig weetje is dat er, naast de voornoemde gewone testamentsvormen, er ook nog buitengewone testamentsvormen zijn, zoals:

- het testament gemaakt in oorlogstijd;
- het militair testament; en
- het maritiem testament.

Deze buitengewone wilsbeschikkingen hebben vaak slechts een beperkte geldigheidsduur. We laten deze echter, in het bestek van deze bijdrage, verder buiten beschouwing.

Het notarieel of openbaar testament

Dit is het meest formalistische van de testamentsvormen. Oorspronkelijk diende het notarieel testament te worden opgemaakt voor een notaris, in het bijzijn van getuigen. Maar gelukkig is

hieraan enige tijd geleden gesleuteld en beschikken we nu over ietwat meer moderne regels.

Maar, het is niet omdat het dictée nu weggevallen is, dat al de andere formaliteiten ook niet meer gelden. Nee hoor, het is en blijft een notariële akte die mede-ondertekend wordt door de notaris, als bevoegde ambtenaar.

Het hoeft dus geen verder betoog dat dit zeer formele karakter zorgt voor een sterke bewijswaarde. Indien iemand wenst aan te tonen dat het document ongeldig zou zijn, dan moet dit via de procedure van valsheid in geschrifte verlopen. Kleine noot hierbij: dit is een zeer zware procedure die vaak niet succesvol is, indien het tegen een notaris wordt opgenomen.

Het eigenhandig of holografisch testament

Dit is de minst formele testamentsvorm, die ook al eerder aan bod kwam.

U zal merken dat er een verregaande trend tot deformalisering inzake testamenten is. Deze trend is er om zoveel mogelijk testamenten uitwerking te laten krijgen. Dat is absoluut een goede zaak.

Het internationaal testament

In tegenstelling tot wat de terminologie laat vermoeden, is deze testamentsvorm niet enkel bruikbaar in een internationale context. Er hoeven ook niet noodzakelijk internationale aanknopingspunten te zijn om dit testament op te maken. De term “internationaal” is historisch en verwijst naar het Verdrag van Washington (1973). Het was de bedoeling om een uniforme basis voor testamenten in te voeren, voor de staten die het Verdrag zouden onderschrijven.

Een internationaal testament moet schriftelijk zijn, maar het maakt niet uit in welke vorm het is. Ook het middel waarmee het geschreven is, maakt niet uit. Bovendien moet de testator het ook niet per definitie zelf geschreven hebben.

Op straffe van nietigheid is het wel vereist dat er verklaard wordt dat het document effectief de wil van de testator vertegenwoordigt. Dat moet in aanwezigheid van getuigen en een bevoegd persoon, vaak een notaris. Het is ook op dat moment dat het testament een handtekening moet krijgen.

Vervolgens zal het ook aangewezen zijn dat de notaris het document dateert en de pagina's nummert en laat paraferen. Maar het ontbreken hiervan triggert enkel de aansprakelijkheid van de notaris, niet de nietigheid van het document.

Welke vorm primeert?

In principe beschikt de testator over de keuze van de testamentsvorm. Op zich zijn alle vormen ook even geldig. Maar, wat als er plots, bij een overlijden, meerdere testamenten boven water komen? Moeten we dan kijken naar het meest recente qua datum? Of primeert de notariële

versie sowieso boven de eigenhandig geschreven variant?

De rechtbank van eerste aanleg in Gent heeft zich op 2 april 2020 over dergelijke kwestie uitgesproken. Vooreerst moet het duidelijk zijn dat er een verschil is tussen bewijswaarde en bewijskracht.

Het eigenhandig testament verliest namelijk elke bewijswaarde, van zodra iemand het testament ontkent en vanaf het moment dat een rechter zich hierbij aansluit. Het eigenhandig testament verliest bovendien elke bewijskracht, na een dergelijke ontkenning. Dit alles leidt tot de conclusie dat de inhoud van het eigenhandig testament in feite irrelevant is geworden.

Vlabel gooit de stok in het hoenderhok

Boter bij de vis, moet Vlabel gedacht hebben en zij namen door te taxeren het heft in eigen handen.

In het voorliggende geval waren er dus twee testamenten: één notarieel waarin de ex-echtgenote als begunstigde was opgenomen en één onderhands, waarin iemand anders als begunstigde was vermeld. De ex-echtgenote betwist de geldigheid van het (latere) eigenhandig testament. Dit was voor Vlabel voldoende om te concluderen tot belasting van de eerste begunstigde, namelijk de ex-echtgenote. Los van wat de uitkomst van de rechtbank ook zou zijn, had zij een aangifte moeten indienen, als begunstigde van het testament. De geldigheid van het latere document werd betwist en dient daardoor dus (tijdelijk) voor onbestaande te worden beschouwd. Als later de geldigheid van de eigenhandige versie wordt bewezen, kan een ontheffing plaatsvinden, maar dat is dus niet zeker.

In het omgekeerde geval, wanneer de begunstigde van het eigenhandig testament, de notariële versie zou betwisten, zou dit geen verschil geven. Het notariële testament behoudt namelijk de volledige bewijswaarde tot zolang het niet nietig werd verklaard. Ook in dat geval zou de ex-echtgenote dus gehouden zijn tot betaling van erfbelasting. Deze gehoudenheid vervalt slechts ingeval van officiële nietigverklaring van het notariële testament.

Conclusie

Wanneer u als testator duidelijk weet wat u wil en zeker bent dat u in de toekomst niet meer van gedacht zal veranderen, kan een eigenhandig testament de job echt wel aan. Zelfs als u in een meer turbulent leven verzeild bent geraakt, dan kan u ook uw heil zoeken in het eigenhandig testament maar enkel als u zelf consequent bent. Laat de regel zijn: eens eigenhandig, altijd eigenhandig. Let op wanneer u de vormen begint te vermengen, want dan kan u dus in bovengenoemde situatie terecht komen. Tenzij u uiteraard uw aangifte van nalatenschap graag een beetje spannend maakt...

aternio adviseert u graag wanneer u overweegt om een laatste wilsbeschikking op te maken voor uw nabestaanden.

Eveline Smet *senior manager legal*
e.smet@atern.io

Check atern.io/nieuws voor
meer finance, tax en legal
nieuws.

aternio